

AUTORIÕIGUSE PÕHIMÕTTED
EESTI RAHVUSRAAMATUKOGUS

KINNITATUD
peadirektori 02.07. 2020. a
käskkirjaga nr 1-2/30

1. Teoste kopeerimisel ja koopiaste kasutamisel tuleb juhinduda autoriõiguse seaduse (AutÕS) sätetest ja Eesti Rahvusraamatukogu (edaspidi RR) kopeerimisjuhendist.
2. RRI vahendusel kättesaadavaks tehtud litsentseeritud andmebaasides sisalduvate väljaannete kasutamisel juhindutakse litsentsilepingutest. Kasutustingimused on kirjas RRI kodulehel või andmebaasi avalehel. Kasutajal tuleb kindlaks teha, milline kasutusviis on lubatud (nt artikli saatmine e-posti aadressile, väljatrükk jm).
3. Juurdepääsu- ja kasutuspiirangud DIGARis
 - 3.1. DIGARis on kolm juurdepääsutasandit: avalik võrk, RRI sisevõrk ja autoriseeritud töökoht.
 - 3.1.1. Avalikus võrgus on kättesaadavad:
 - teosed, mille suhtes on autoriõiguse kaitse tähtaeg lõppenud (vabakasutus, *public domain*);
 - autoriõigustega kaitstud teosed, mille õiguste omajat ei ole tuvastatud või leitud (orbteosed);
 - teosed, mille õiguste omaja on lubanud avalikus võrgus kättesaadavaks teha (nt litsentsiga või kirjaliku nõusolekuga);
 - teosed, mida raamatukogul on õigus kasutada kogude tutvustamise eesmärgil.
 - 3.1.2. RRI sisevõrgus on kättesaadavad:
 - autoriõigustega kaitstud teosed, mille õiguspärasest trükisena avaldamisest on möödunud 10 või enam aastat ja eeldusel, et teos ei ole enam müügivõrgus kättesaadav;
 - teosed, mille kättesaadavust on õiguste omaja piiranud sisevõrguga.
 - 3.1.3. Autoriseeritud töökohal on kättesaadavad:
 - autoriõigustega kaitstud teosed, mille õiguspärasest trükisena avaldamisest on möödunud vähem kui 10 aastat, eeldusel, et teos on veel müügivõrgus (v.a piirangute korral, mida õiguste omaja võib seada avaldamata teosele);
 - teosed, mille kättesaadavust on õiguste omaja piiranud autoriseeritud töökohaga.
 - 3.2. Teose salvestamine võib olla piiratud nii avalikus võrgus kui sisevõrgus. Autoriseeritud töökohal salvestamis- ning väljatrükivõimalus puudub.

4. Eesti Rahvusraamatukogus digiteeritud teoste autoriõigusliku staatuse teabega tähistamine

4.1. Kõigile RRis digiteeritavatele tervikteostele, mis tehakse kättesaadavaks DIGARis, lisatakse metaandmetesse teave teose autoriõigusliku staatuse kohta.

4.2. RRis kasutatavad autoriõiguslikud staatused:

4.2.1. Vabakasutus / *public domain* – teose autoriõiguse kaitse tähtaeg on lõppenud. Teost võivad vabalt kasutada kõik isikud, järgides teose autorsuse, autori nime, au ja väärkuse ning teose pealkirja tähtajatut kaitset (AutÕS § 44 ja § 45).

4.2.2. Orbteos – teos on autoriõigusega kaitstud. Orbteose tuvastamisel on mäluasutusel õigus teose digitaalne koopia avalikult kättesaadavaks teha. Teose kasutamisel tuleb lähtuda autoriõiguse seaduse sätetest.

4.2.3. Osaline orbteos – teos on autoriõigusega kaitstud. Teose õiguste ühelt või mitmelt omajalt on saadud nõusolek teose digitaalse koopia avalikult kättesaadavaks tegemiseks, samas on õiguste üks või mitu omajat jäänud tuvastamata või leidmata. Teose kasutamisel tuleb lähtuda autoriõiguse seaduse sätetest.

4.3. Autoriõiguslik deklaratsioon (rightsstatements.org)

RR-is kasutatakse järgmisi autoriõiguslikke deklaratsioone:

4.3.1. Kehtiv autoriõigus – määratakse autoriõigusega kaitstud teosele, sh osalisele orbteosele. Teose digitaalsele koopiale määratakse juurdepääs vastavalt punktile 3. Osalised orbteosed tehakse piiranguteta kättesaadavaks. Deklaratsioon: <https://rightsstatements.org/page/1.0/?language=et#collection-ic>

4.3.2. Kehtiv autoriõigus – orbteos: määratakse autoriõigusega kaitstud teosele, mille suhtes on läbi viidud hoolikas otsing ja selle käigus ei tuvastatud või ei leitud teose õiguste omajat. Teose digitaalne koopia tehakse DIGARis piiranguteta kättesaadavaks.

4.3.3. Kehtiv autoriõigus – õiguste omajat ei ole leitud või tuvastatud: määratakse teostele, millele ei saa kohaldada orbteoste erandit (nt fotod), kuid mille suhtes on üritatud õiguste omajat leida ja tuvastada. Teose digitaalne koopia tehakse DIGARis piiranguteta kättesaadavaks.

4.3.4. Autoriõigus teadaolevalt ei kehti: määratakse teosele, mille suhtes on RRil mõistlikkuse piires alust arvata, et teose autoriõiguse kaitse tähtaeg on lõppenud. Teose digitaalne koopia tehakse DIGARis piiranguteta kättesaadavaks.

4.3.5. Autoriõiguslik seisund hindamata: määratakse teostele, mille suhtes ei ole autoriõigusi hinnatud.

4.3.6. Autoriõiguslik seisund tuvastamata: määratakse teostele, mille suhtes puuduvad olulised faktid teose autoriõigusliku seisundi määramiseks. Määratakse aastatel 1940–1992 ilmunud perioodilistele väljaannetele, mida RR kasutab kogude tutvustamise eesmärgil.
<https://rightsstatements.org/page/UND/1.0/?language=et>

5. Eesti Rahvusraamatukogu väljaannete kättesaadavaks tegemine ja kasutamine

5.1. RRile kuuluvate autoriõigustega kaitstud ja avalikus võrgus vabalt kättesaadavate andmekogude metaandmed on kasutatavad Creative Commonsi (CC) litsentsiga CC0 – No Rights Reserved.

5.2. Võrguväljaanded (referaatväljaanded, ajaveebid, veebinäitused), mille autoriõigused kuuluvad RRile, tehakse teksti osas kättesaadavaks litsentsiga „Autorile viitamine, mitteäriline eesmärk, tuletatud teoste keeld“ (CC BY-NC-ND). Litsents annab kasutajale õiguse teost kopeerida, levitada, esitada ja üldsusele suunata tingimustel, et viidatakse RRile, teost ei kasutata ärilistel eesmärkidel ja järgitakse tuletatud teoste keeldu.

5.3. Trükised ja e-raamatud, mille autoriõigused kuuluvad RRile, tehakse DIGARis kättesaadavaks avalikus võrgus, salvestamiskeeluga.

5.4. NSVLi-aegsed teosed, mille väljaandja on F. R. Kreutzwaldi nim Riiklik Raamatukogu (nimi ka muul kujul) ning mille puhul on alust arvata, et teose varalised õigused kuuluvad RRile, tehakse avalikus võrgus piiranguteta kättesaadavaks.

5.5. Väljaanded, mille autoriõigused kuuluvad osaliselt RRile (kujundus, tõlge), tehakse kättesaadavaks vastavalt kokkuleppele õiguste teise omajaga.

5.6. E-raamatuid, mille autoriõigused kuuluvad RRile, laenutatakse litsentsiga, mis võimaldab ühte samaaegset kasutust ning laenuslitsents on tähtajatu. Osaliselt RRile kuuluvate autoriõigustega e-raamatute laenuslitsentsi andmine toimub vastavalt kokkuleppele õiguste teise omajaga.

5.7. RR ei pruugi olla andmekogudes, võrguväljaannetes vm tervikteostes sisalduvate üksikute teoste (fotod, illustratsioonid, tabelid jm) õiguste omaja. Nende autoriõigustega kaitstud objektide, mille õigused ei kuulu RRile, kasutamisel tuleb eelnevalt küsida luba õiguste omajalt.

6. RRI korraldatavaid avalikke üritusi jäädvustavad fotod tehakse avalikkusele kättesaadavaks CC litsentsi BY-ND alusel.

7. RR teeb aastatel 1940–1992 ilmunud perioodilisi väljaandeid, mille välja andnud organisatsiooni õigusjärglust ei ole tuvastatud, kogude tutvustamise eesmärgil üldsusele avalikus võrgus kättesaadavaks. Sellised teosed tähistatakse vastavalt punktile 4.3.6.